

Tutkielma

Relapsia - Mielenterveyttäni etsimässä

Veli-Pekka Suorsa

2013

TAMK, Kuvataide

Sisällys

1. Tiivistelmä
2. Johdanto
3. Relapsia
 - 3.1. Huumori ja ristiriidat
 - 3.2. Obsessio
4. Outsider-taide
 - 4.1. Mielisairaiden taide
 - 4.2. Skitsofrenia
 - 4.3. Spiritistinen taide
 - 4.4. Vankilataide
 - 4.5. ITE ja outsider
5. Outsider ja minä
6. Lopulta
7. Lähteet

Fiivistelma / Abstract

Piirustussarjassani **Relapsia** etsin omaa mielenterveyttäni muistojen kautta. Paperi toimi minulle suojavilttinä. Heijastelen omaa työskentelyäni Art Brutiin.

In my drawing series **Relapsia** I was looking for my own sanity through my memories. Paper was my armor. I reflect my own works to art brut.

Relapsi = taudin uusiutuminen, taudin oireiden palautuminen näennäisen parantumisen jälkeen

Relapse = is a recurrence of a past (typically medical) condition

2. Johdanto

2. Johdanto

Mielenterveyttäni etsimässä [REDACTED]

Onnellisuus on muisto mummolasta. Toisessa kerroksessa, makuuhuoneessa. Katsot ikkunasta ulos ja et näe mitään erityistä. Naapurin vaalean sinisen talon ja taivaan. Lähdet leijumaan ylös. Näet keltaisen kukkaruukun huojuvan, koiran vinkuvan. Viimeiseksi asiaksi näet sisällä olevan sinisen päiväpeiton. Sininen.

Työssäni Relapsia tutkin piirroksillani muistoja äidistäni, paikoista joissa kävimme. Minne tapahtumat ovat synnyttäneet mustia valuvia kipukohtia, joihin palaaminen on ollut liian tuskallista. Muistot ovat kuin avoin haava, ja sen avulla pystyn säilyttämään herkyytteni kovettumatta. Mieleni on avoin herkistynyt haava.

Piirtäminen on suojavilttini pääni yllä, lähden asettumaan kohtiin joissa ei ole aiemmin pystynyt olemaan. Työssäni on paljon vaikutteita art brutista. Mielisairaiden maaninen toisto ja epätoivokin ovat ollut minulle kuin magneetteja joihin samaistun. Olen työskentelyn ohella pohtinut art brutin ja nykytaiteen kohtaamista. Pystyykö koulutautunut kuvataiteilija olemaan art brut -taiteilija? Voinko sanoa, että olen outsider taiteilija?

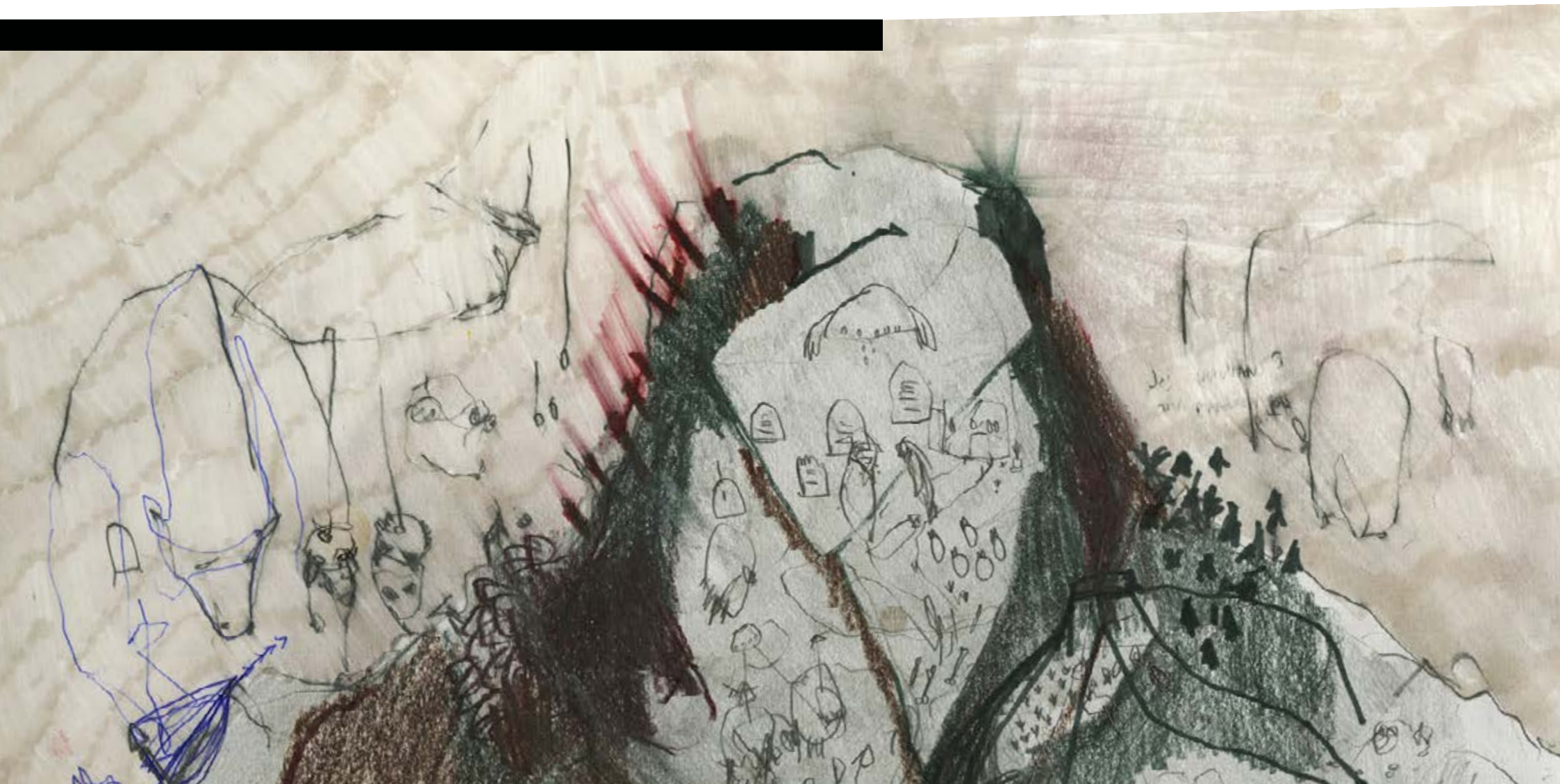
[REDACTED]

[REDACTED]

3. Relapsia

3. Relapsia

Äiti halus samanlaiset hiukset kuin Pantene-mainoksessa ja se itki vaan mummulle puhelimesta. Työni ovat minun lapsiani ja sanon aina että se sattuu kun leikkaan kurkkua. Joskus kuvittelen soittavani mummulle musta viltti pääni yllä.

Lähtökohta työlleni oli automatistinen piirtäminen. Yllä olevan statementin kirjoittamisen jälkeen koko prosessi muovautui uuteen muotoon. Otin mukaan työskentelyyn muistot äidistä ja itsestäni, mutta en halunut alleviivata sitä. Se toi lähtökohtaisesti itselleni uusia kerroksia ja alueita joita tutkia piirroksien avulla. Maistelin eri hetkiä lapsuudesta ja piirsin ne ylös. Kartat tapahtumapaikoista jotka olivat merkityksellisiä ja käänteentekeviä, pysähtyneet lasketteluhetket ajatuksistani. Äitini leikkaavan kurkkuviipaleita ja sanovan, että se sattuu. Loputtomat vuoropuhelut television äärellä; ”haluaisikko nää samanlaiset hiukset ku tol naisella?”, ”Veltsa, sulle sopis tommonen tukka. Mikset leikkaa semmosta.” Niiskutusta. Ulkona liian pimeää, mutta menin silti. Taivaalta tuijotti humanoidit ja koirani nosti jalkaa kuseakseen. Valot kiinni, halutiin säästää sähköä. Liian pimeää.

Puhelinsoittoja niin, että ne kantautuvat ovenki taakse. Halusin soittaa mummolle pilasoittoja kostoksi musta viltti pääni yllä. Dialogi oli rätisevä ja epätoimiva puhelinlinja. Olen työskentelyn aikana tiedostanut liian henkilökohtaisten tapahtumien peittämisen, niin, että teoksen katselija ei pysty välttämättä näkemään niitä. En näe sitä mielenkiintoisena katsojankaan kannalta, että teos nähdään vaan yksiulotteisena traumapurkauksena, sillä teokseni nivoutuu eri osa-alueisiin, ja näillä asioiden hämärtämisellä annan enemmän tulkinnanvaraa katsojalle. Mutta en voi kieltää sitä, että työ on ollut hyvin henkilökohtainen ja haastava. Vuosi suossa kahlaaminen oli kuluttavaa.

Relapsia -nimi oli pyörinyt mielessäni taukoamatta lopputyöprosessin aikana. En saanut sitä mielestäni pois. Termin selvittyä, se tuntui johdonmukaiselta valinnalta työn nimeksi. Tein relapsi -sanasta oman toistavan muokkauksen. Piirroksissani on paljon lapsia ja äiti-hahmoja, joten re-lapsia istui tähän hyvin. Relapsia antaa myös sanan toistuvuuden, mikä puolestaan nivoutuu yhteen piirroksen tematiikkaan

Relapsia -nimi oli pyörinyt mielessäni taukoamatta lopputyöprosessin aikana. En saanut sitä mielestäni pois. Termin selvittyä, se tuntui johdonmukaiselta valinnalta työn nimeksi.

Tein relapsi -sanasta oman toistavan muokkauksen. Piirroksissani on paljon lapsia ja äitihahmoja, joten re-lapsia istui tähän hyvin. Relapsia antaa myös sanan toistuvuuden, mikä puolestaan nivoutuu yhteen piirroksen tematiikkaan.

Värimaailmaltaan tein tietoisien valinnan ns. terapeuttisista/hempeistä väreistä. Halusin värien olevan neutraaleja tai rauhottavia. Mietin työskentelyn aikana perinteistä ”tyttöjen ja poikien värejä” ja sukupuolisuutta. Nämä sukupuolivärit ovat liian sovinnaisia asioita joita haluan rikkoa. Mietin myös sitä, että näkeekö katsoja piirtäjän sukupuolen ja koitin hämärtää sitä.

Työskentelyvälineeni oli tilannekohtaista. Pääsääntöisesti vietin aikani lyijykynien parissa ja välillä taas tussin. Käytin myös työssäni paljon läheltä löytyviä materiaaleja; mausteita, musteita, öljyä, vaseliinia, kosteusvoiteita, teetä, käsiäni. Nukuin jopa piirroksien päällä, halusin mennä paperin sisälle. Halusin paperien turhiintuvan. Pieni yksiöni oli täynnä piirroksia, jopa siihen asti, että siellä oli vaikea löytää tilaa. [REDACTED]

Hahmot työssäni ovat paljolti samanlaisia; edestäpäin piirrettyjä, hartiat lytyssä, pää ja katse alhaalla. Alakuloisuuden ja lannistuneen hahmo. Lapset ovat vanhempien/hahmojen jaloissa anomassa syliinpääsyä/turvaa.

Työssäni on myös paljon vuorimaisemia ja karttoja. Vuorimaisemat ovat itseasiassa Oulun Tahkokankaan rinne, jossa kävimme paljon lapsena pulkkamäessä. Ristiriitaiset tuntemukset lähtevät voimakkaimmin sieltä; pulkkamäki oli mitä mieluisinta, mutta minua ympäröi vaan mustuus ja rinteen yläpuolella odottava isähahmo, jonka ilme oli ajatuksissaan tuima.

Halusin myös tehdä piirroksia eri mielentiloissa ja kokeilin myös eri päihdeaineita, koska halusin irtaantua maneerisesta piirtämisestä. Halusin sukeltaa syvemmälle ja heittäytyä piirtämiseen.

Bryan Lewis on tehnyt näin myös. Hän on aloittanut vuonna 1995 projektin, missä hän tekee omakuvan eri päihdeaineen vaikutuksen alaisena. Pidín tätä lähestymistapaa käyttökertaisena; en tulevaisuudessa töissäni mene näin pitkälle.

Koin kuitenkin päihdeaineiden nostavan verhon mielen syvimmistä tasoista ja kokoaivan ajatuksiani tuoreempaan, jäsennehtyyn muotoon. Kokeilu oli sen arvoista. Varsinkin kannabiksen vaikutuksen alaisena koin, että viivani oli paljon orgaanisempaa. Tunsin olevani spiritistitaiteilija, joka kanavoi henkisen opastajani ajatuksia paperille. Olin vain tyhjä astia jonka toispuoleinen energia täytti. Tämä tunne kuitenkin katosi.

3.1 Huumori ja ristiriidat

Linja-auto pyörii lapsen päälle, tuntematon mummo lasketaan hautaan. Hampaat vääntyvät nyrkiniskuista. Piilopaikka sängyn alla, oksennusta valuva päiväpeittoa myöten. Kännykät nahistuvat ja kurkut ruostuvat.

Saan paljon motivaatiota ristiriidoista ympäröivästä ja sisäisestä maailmasta. Se kytkeytyy myös huumoriin voimakkaasti.

Töissäni on myös huumoria ja se on tärkeä osa piirroksiani. Ulostavat kissat ja arkunkantajat seuraavat toisiaan. Ajattelen aina kaikkia olentoja kummiski lopulta solidaarisesti. Ulostaminen poistaa tittelit ja muut keksityt nimikkeet silmissäni. Ruumiin toiminnat inhimillistävät ja halusin myös korostaa sitä, että en ota itsenikään niin vakavasti. Joskus asiat ovat niin kamalia, että niille on pakko nauraa. Varsinkin, jos arkunkantajana on oma äiti joka ulostaa kantaessaan. Tilanne ei ole edes etäisesti koominen, mutta asioiden vääristäminen kamaluksiin asti on. Toinen hyvä esimerkki on hautasmaa-huvipuistot töissäni. Tuon huumorin sinne minne ei välttämättä saisi.

Huumori on myös yksi kiertotie kipeälle alueelle. Voit ikäänkuin laittaa viltin kasvoillesi ja tunnustella asiat läpi.

3.2 Obsessio

Pakko-oireinen häiriö (OCD) on psykiatrinen häiriö joka luokitellaan tautiluokituksessa ahdistuneisuushäiriöihin. Rituaalinen toisto ja ajatusmallit kuuluvat arkeeni.

Minulla on suuri tarve koskea eri esineitä, varmistaa, että ne ovat oikeasti olemassa. Tämä taipumus on lähtenyt lapsuudesta asti, ja juuriki esineiden pakonomainen tarkistus oli aina läsnä. Tämä näkyy asioiden toistoista ja jumituksenakin välillä töissäni. Neuroottisuus minulla on myös asioiden välähtelynomaista muistelua, niiden maistelua ja tutkailua.

Asioiden toisto tuo mielihyvää ja helpotusta, jopa lohtua.

Muotojen pakkomielteisyys on näkynyt vahvemmin viimeaikaisimmissa töissäni, sillä en saanut tarpeeksi tietyistä humanoidihahmoista. Ne oli pakko toistaa jännetuppitulehdukseen asti.

Pakonomaisuus on minulle helpottava tekijä.

4. Outsider

Termi Outsider Art – esiintyy ensimmäisen kerran vuonna 1972 brittiläisen kirjailijan Roger Cardinalin samannimisessä teoksessa. Se oli tarkoitettu englanninkieliseksi vastineeksi ranskankielen termille art brut, jonka oli kehittänyt Jea Dubuffet (1901-85) 1940-luvun puolivälissä. Suomessa outsider-taide tunnetaan kansantaiteena nimeltä ITE-taide (Itse Tehty Elämä).

Outsider-taide ei siis seuraa taidehistorian tavanomaisia kaavoja. Sen sijaan sitä kuvaillaan viittaamalla sosiologisiin ja psykologisiin piirteisiin. Tavanomaisesti outsider-taiteilija on syrjäytynyt tai syrjäytetty kuuluvasta yhteiskunnasta. Syitä voivat olla mm. mielenterveysongelma (Edmund Monsiel , Raymon Morris, Martin Ramirez), vankila, (Karen Brown, Ray Matterson, John Harvey), kehitysvamma (Appie Prinssen, Wilco Kreisel, Win de Sluis).

Psyykkisesti poikkeavien taiteilijoiden teokset tuntuivat kumpuavan spontaanisti suoraan luovuuden ytimestä, aivan kuten samaan aikaan ”löydetyt” heimotaide, kansantaide ja esihistoriallinen taide ja lasten piirustukset. Tämä luovuuden voima voi tulla myös ”ulkoisesta” lähteestä, kuten spiritististen teoksien tekijät väittävät. Outsider-taidetta voisi hyvin määritellä ”raakana luovuutena” joka ei kohtaa mitään ulkopuolelta tulevaa sääntöä tai estetiikkaa. Varjeltuun outsideriin liitetään myös ulkopuolelta elitismi, sillä jos outsider-taiteilija alkaa tulla liian kuuluisaksi, se ei ole enää outsider-taidetta, ja varsinkin jos taiteilija pyrkii kuuntelemaan kritisoijia ja yleisöään. Outsider-taide muuttuu tällöin ”vain” normaaliksi, valtavirran taiteeksi. Voiko taidekoulusta valmistunut olemaan vielä outsider-taiteilija? Tarviiko minulla olla skitsofrenia (tai joku muu mielenterveysongelma) ollakseen outsideri?

Mielestäni Outsider Artin mielenkiintoisin muoto on mielisairaiden maailmankuvat joita pääsee tarkastelemaan teoksiensa kautta.

4.1 Mielisairaiden taide

”Hullut ovat ainutlaatuisia siinä mielessä, että heillä on nykyaikaisen aikuisen mentaliteetti, he kirjottavat ja piirtävät suurimman osan ajasta, eikä heillä ole minkäänlaista teknistä koulutusta”

”... Epäilemättä hänen sairaudesta johtuu, ettei julkinen mielipide vaikuta häneen...hänellä on juuri sairautensa ansiosta vapaus.”

Taiteellinen kiinnostus mielisairaiden taidetta kohtaan on varsinaisesti 1900-luvun ilmiö, vaikka potilaat ovat tehneet kuvia yhtä kauan kuin mielisairaaloita on ollut olemassa. Varhaisimmat säilyneet teokset ovat 1800-luvulta ja julkisuuteen päässeet mielisairaiden työt olivat kaikki sellaisten potilaiden tekemiä, jotka ovat olivat tehneet taidetta ennen sairastumistaan. Teoksiin kohdistettiin kuitenkin vain vähän es-teettistä huomiota ja ne heitettiin pois tai tuhottiin niiden käytyä hyödyttömäksi psykiatrisessa mielessä. Mielisairaiden taide pyrkii tuomaan jonkinlaista järkeä ympäröivään maailmaan. Yleensä mielisairaiden tekemissä taiteessa näkyy groteskisuus ja kaavamaisia esityksiä tekijänsä ajatusrakennelmasta.

Mielisairaiden taiteesta tekee mielenkiintoiseksi oma psykoottinen maailma, mutta katsooko katsoja erin-laisesti teoksia tietäen, että tämän teoksen on tehnyt vakavasti mielenterveysongelmissa painiva henkilö. Miten asiaan suhtauduttaisiin jos taustatietoja ei olisi ja ne olisivat samalla lähtöviivalla valtavirtataiteen kanssa?

Hans Prinzhorn tutki tätä aihetta koittaen ymmärtää mielisairaiden ja ”terveiden” taiteilijoiden töiden vä-listä suhdetta. Hän kokosi 1920-luvun puoliväliin mennessä 4500 teosta noin 350 eri henkilöltä. Teoksissa on ”poikkeuksellisia yksilösuorituksia”, ”kuvia, jotka ilmaisevat selvästi henkisen häiriötilan vaikutuksia, ns. katatonisia piirrustuksia” ja ”kaikki töherrykset, kaikista alkeellisemmatkin”.

4. 2. Skitsofrenia

Prinzhorn uskoi, että kaikissa meissä on kuvantekemisen perustarve, joka on kuitenkin useimmissa aikuisissa enemmän tai vähemmän tukahdettu (ulkopuolelta tai sisäpuolelta). Hän keskittyi teoksiin, joissa olivat alkukantaiset impulssit puhtaammin länsä. ”taiteen tulee olla suoraa, jalustomatonta ja ei-illusionistista” käsitys, joka oli keskeinen teesi outsider-taiteessa. Prinzhornin mukaan skitsofreenikko ei koe maailmaa käytännöllisestä, päämäärätietoisesta lähtökohdasta, vaan maailma on ”raaka-ainetta hänen omille inspiraatioilleen, omalle sattumanvaraisuudelle ja omille tarpeilleen”.

Prinzhorn uskoi myös, että skitsofrenian ”äärimmäisen sekavassa viimeisessä vaiheessa” olevien potilaiden piirroukset tarjoavat meille harvinaisen näkymän potilaan sisäiseen mielenmaisemaan. Esimerkiksi Emma Bachmayerin (1898-?), Regina Kleinin ja Emma Hauckin tekemät ”töherrykset” olivat Prinzhornin mukaan ”piirtämisen esiatetta” tai ”lähellä nollapistettä”.

Mielisairaiden alkeelliset töherrykset rinnastettiin lasten piirroksiin, vaikkakin lasten viiva erottui epävarmalla jäljellä.

Mielisairaiden tekemät teokset ovat vaikuttavia ja niiden runsaudesta voi helposti vetää yksipuolisen kuvan. Kaikki mielisairaalapotilaat eivät piirtäneet, ja nekin vähäiset jotka piirsivät, löysivät Prinzhornin käden. Prinzhornin Bildneri (kuvantekeminen) – kirjan vaikuttava skaala eri tekijöiltä on saanu myös hie-man kritiikkiäkin. Esimerkkitapauksena on August Natterer (1868-1933), joka tunnetaan kaavamaisista, harhanäynomaisista piirroksistaan. Nattererin tarina kertoo myös aika hyvän esimerkin mielisairaalapotilaan historian taiteentekemisestä ja miten siihen on päätynyt. Prinzhorn, joka tunsu henkilökohtaisesti Nattererin, jätti osan hänen teoksista pois kirjastaan, esimerkiksi mitäänsanomattomia ”realistisia” maalauksia, jotka näyttävät kuin joku toinen henkilö olisi tehnyt ne. Prinzhorn salasi töitä jotka eivät sopineet hänen esteettisiin kriteereihinsä, tai ”voisivat heikentää hänen taiteilijoittensa visuaalista vaikuttavuutta”.

Vuonna 1907 Natterer yritti itsemurhaa kärsittyään sitä ennen masennuksesta. Hänet suljettiin sairaalaan. Sairastumisen jälkeen hän loi todella yksityiskohtaisen harhajärjestelmän. Sairastumiseen liittyi ilmestyksenomainen käännekohtakokemus, hallusinaatio, jossa taivaallisella näyttämöllä kymmentuhannet ”kuvat seurasivat toisiaan kuin salamat”, näkymässä jumala oli noita joka loi maailman. ”Jalkateran varpaat ovat nuotteja, sitten tuli juutalainen, paimen joka oli kietoutunut lampaantaljaan. Hänessä oli villaa, siinä oli monta v-kirjainta, eli siitä tulee paljon valitusta. V:t muuttuivat susikis, ja ne olivat vaarallisia susia. Ja nämä sudet muuttuivat lampaiksi: ne olivat lampaita suden vaatteissa. Ja sitten lampaat juoksivat paimenen ympärä. Minä olen paimen- Hyvä Paimen – Jumala!”

4.3 Spiritistien taide

4.3

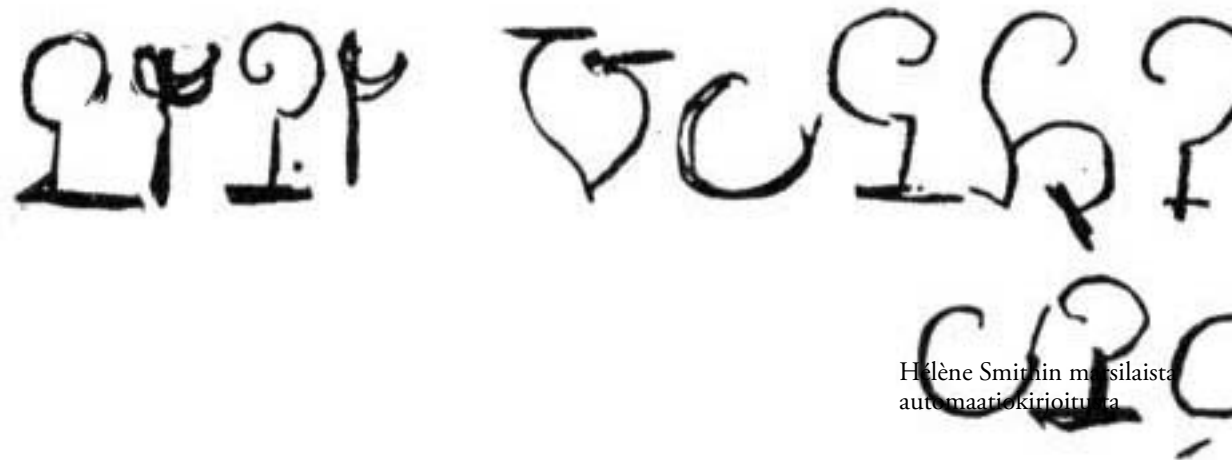
”Minun taiteeni on maagista taidetta. Olen shamaani, näkijä Elän jatkuvaa muodonmuutosta. Otetaan esimerkiksi kukka. Minä tunnen sen. Menen sen ihon alle aivan kuin toisen ihmisen sisään ja katson maailmaa sen kautta”

Tekijöinä meediat ja spiritistit, joita yhdistää automatismi, eli omien sanojensa mukaan he ovat vain kanava, väline jollekin ja he koittavat ilmaista ”ajatusten todellista toimintaa”

Automatismi on yleensä keino päästä irti egostaan ja luoda tiedostamatta kuvia tai kirjoituksia.

Tärkeimpinä meedoita oli Héléne Smith (Elise-Catherine Muller, 1861 – 1931). Hélénen persoonallisuus muuttui dramaattisesti transsissa. Hän kuvasi miespuolisen henkioppaan kautta kokonaisia toisenlaisia maailmoja, kuten elämää Mars-planeetalla. Hän loi rikkaan maailman, jonne oli pääsy vain hänellä itsellään. Hän väitti teoksiensa olevan olennaisilta osiltaan automaation tulosta; ”Kynä viiletti niin nopeasti, ettei minulla ollut aikaa havaita mitä se piirsi. Näkymätön voima todellakin ohjasi kynää minusta huolimatta.”

Kun tarkastelee spiritistien taidetta, huomaa eroja, esimerkiksi Augustin Lesagen ja Victorien Sardoun piirroksista, että töistä tulee koodimaisia. Kaikella näyttää olevan paikkansa paperilla, vaikkakin he väittävät etteivät suunnittele teoksiaan.

Héléne Smithin maagista
automaattikirjoitusta

4.4. Vankilataide

"I got to find some kind of way to occupy myself instead of just laying back deteriorating."

Vangin aikakäsitys on varsin eri kuin vapaana liikkuva henkilö. Vankilataidetta (ja käsitöitä), kuten myös mielisairaalataidetta, on tehty niin kauan kuin vankiloita on ollut pystyssä. Vankilan todellisuus ajaa ihmisiä hakemaan pakokeinioa ahdistavasta vankisellistä, mutta on virheellistä tosin olettaa, että kaikki sellissä viruvat vangit heittäytyisivät taiteelliseksi tylsistymisestä. Mutta jokatapaüksessa, vankilassa olevat outsider-taiteilijat ja vankilan ulkopuolella olevat outsiderit taustassa löytyvät usein samat tekijät, kuten puuttellinen koulutus, eristäytyminen, huono-osaisuus ja sosiaalinen epätasa-arvo. Vankilataiteen tunnettavuuteen ovat vaikuttaneet vankilaviranomaisten ja vankien itsensä harjoittama sensuuri. Yksi kuuluisimmista vankilataiteilijoista on John Wayne Gacy'n klovnimaalaukset. Maalaukset itsessään eivät ole kovinkaan puhuttelevia, mutta ottaen Gacy'n julmat sarjamurhat, teokset näyttäytyvät ihan eri, mielipuolisessa valossa. Taustatieto teoksille on siis (jossain tapauksissa) hyvin tärkeä.

4.5 ITE ja Outsider

4.5 ITE

ITE-teoksia luonnehdittiin vielä 1990-luvulla pihataiteeksi. Tarkemmin kansantaiteeksi osoittautuva ITE-taide on enemmän paikkasidonnaista puutarhatonttuilua verrattuna Outsider-taiteeseen. ITE-taide voi toki kukoistaa sisälläkin ja naisetkin ovat rohkeammin omaksuneet ITE-taiteuden. Nimitys, jolla on vieläkin katetta, viittaa teosten sijaintiin. ITE-taiteilijana (Itse Tehty Elämä) sanana tulee heti ensimmäisenä Veijo Rönkkösen Parikkalan veistopuistot ja Alpo Koivumäen villieläinten puisto Kauhajoella.

Ite ja Outsiderin erot rakentuvat paikallisesti, kansallisesti ja alueellisesti. ITE-taiteessa lähestytään teoksia käsityön kautta, kun taas Outsider art on yleensä sijoittuu paperille. Eroavaisuudet eivät kummiskaan ole niin dramaattisia, ITE ja Outsider ovat toisiaan lähenteliviä.

Suurin ero on, että Outsider artin tarttumapinta on yleensä paperi tai muu piirrosalusta ja tekijät ovat yleensä vakavemmin eristäytyneitä yhteiskunnasta (vankila, mielisairaala), kun taas yleisen mielikuvaan nojaten, suomen ITE-taiteilijat ovat lähinnä erakkoluonteisia veistäjiä. Naisten kansantaide on vähemmän saanut huomiota. Syynä voi olla naisten tekemät taiteen tarkotus kodin koristeluun, ja muutenki perinteisen kuvan mukaan nainen on sisällä ja mies halkoo ulkona puita.

Taiteilija David Maclagan kirjoittaa Manifestations-kirjassaan ”olennaista outsider-taiteessa on usko piilevään, universaaliin luovuuteen, villien ja kultivoimattomien taideteosten etsinät sekä salaperäisten ja pakkomielteisten ajatusmuotojen kiehtovuus”. Luovuuden ajatellaan olevan synnynäistä ja sen katoavan vanhenemisen myötä. Taiteilijat itse puhuvat harvoin luovuudesta. Ammattitaiteilijat puhuvat luovuudesta yleensä konkretian kautta: erehdyksen ja epävarmuuden sietäminen, etsiminen ja löytäminen ja onnistuminen. Maclaganin mielestä Outsider-taide on yhtä paljon keksitty kuin löydetty ilmiö ”Tämä ’toinen-taide’ täyttää valtakulttuurin sisältävän epätoivoisen tarpeen: fantasia-puhtaasta ja saastuttamattomasta luovuudesta. Maclaganin mielestä luovuus kuuluu löytäjälleen tai kerääjälleen kuin alkuperäisellekin tekijälle. Katsoja tekee valintoja.

Tuija Saresma on todennut, että taide on arvokasta vain silloin, kun vastaanottajalle on omasta elämästä nouseva konkreettinen merkitys.

Ammattitaiteilija sekoittaa vakiintuneen järjestyksen osoittaakseen, että asiat voi nähdä uusin tavoin. Tässä on usein väärinkäsitys yleisön ja taiteilijan välillä. Kun taiteilijat kuvaavat todellisuuden joitakin osia liioittelemalla, kärjistämällä tai muuten taiteellisin painotuksin, monien mielestä taiteen pitäisi kuvata aidonnäköisesti vastaanottajalle ennalta tuttua todellisuutta ja täten etäännyttää katsojia taiteesta ja voi hyvin muodostua mielipiteitä kuten ”nykytaide on paskaa” , ”nykytaide on verorahojen haaskausta”. Ehkä ihmisen olisi tässä vaiheessa käännäyttävä pois.

5.5 Outsider ja minä

5.5 O

Työssäni Relapsia katsastelen omia taudinkuvauksia, hetkistä äidin kanssa ja niistä jotka ovat syöpyneet mieleeni, joita on pakko toistaa paperilleni vuosi toisensa jälkeen. Asioista pitää luopua, muuten aiheutat itsellesi tarpeettomasti kärsimystä. Olenki tehnyt sen, mutta nämä muistot ovat jääneet elämään minussa positiivisena energiana joita toistan ja maistelen. Relapsia on kuin möykky josta en saa välillä itsekkään kiinni, se on arvoitus. Toistan, kiellän, jatkan, hylkään, palaan. Aloitan uudelleen.. Olen varma, että jatkan tätä työtäni hautaan asti. Se on minun obsessio jota haluan hioa. Se on kuin ”hyvä” muisto jossa vietän aikaani.

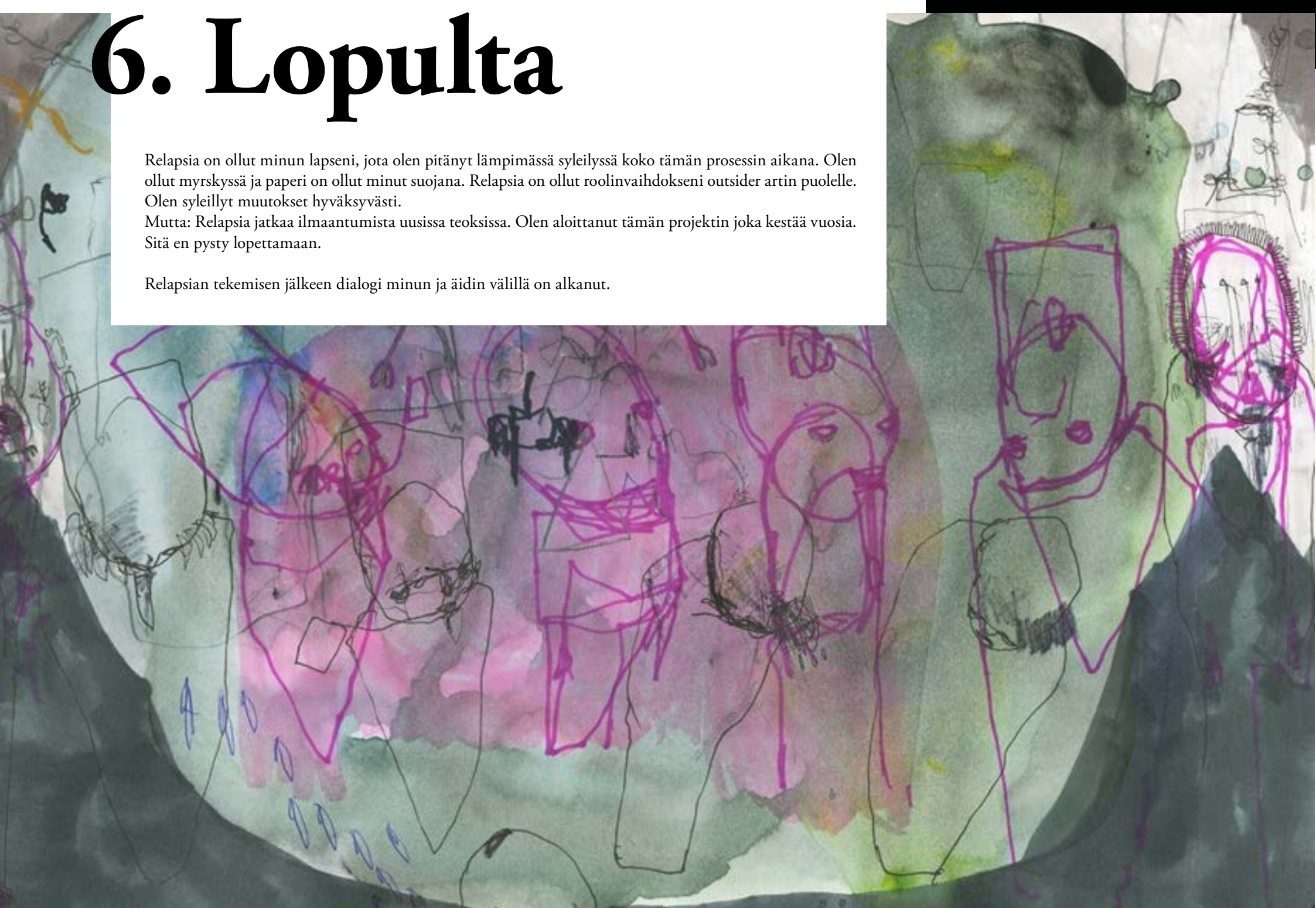
Olen sulkenut itseni tähän asuntoon, tämä on vankilani mutta myös paratiisinikin. Samastun mielisairaala- ja vankilataiteeseen. Vangin aikakäsitys on varsin eri kuin vapaana liikkuvan henkilön. Vankilan todellisuus ajaa ihmisiä hakemaan pakokeinoja ahdistavista vankiselleistä. Pidän itseäni eräänlaisena hybridinä art brutin ja nykytaiteilijan välillä. Olen rationaalinen, mutta osaan hypätä tuntemattomille syvyyksille, alueella jossa kättä ohjaa ulkopuolinen energia. Nämä nimikkeet eivät lopulta tarkoita minulle paljoa. Teen sitä mikä on aina tuntunut lämpimältä kodilta. Kodilta, jossa pulkkamäki on huolettomuutta ja pantene-mainokset ovat loppuneet. Laitamme valot päälle.

6. Lopulta

Relapsia on ollut minun lapseni, jota olen pitänyt lämpimässä syleilyssä koko tämän prosessin aikana. Olen ollut myrskyssä ja paperi on ollut minut suojana. Relapsia on ollut roolinvaihdokseni outsider artin puolelle. Olen syleillyt muutokset hyväksyvästi. Mutta: Relapsia jatkaa ilmaantumista uusissa teoksissa. Olen aloittanut tämän projektin joka kestää vuosia. Sitä en pysty lopettamaan.

Relapsian tekemisen jälkeen dialogi minun ja äidin välillä on alkanut.

Lähteet

ITE – Art in Finland (Seppo Knuutila 2011),
Toinen Taide – luovat erot (Colin Rhodes, 2000)
<http://www.interestingideas.com/out/prison/prison.htm>

Kuvalähteet:

Emma Hauck: http://24.media.tumblr.com/tumblr_mcumy7WTjK1r05phwo1_1280.jpg

Hélène Smith: [http://en.wikipedia.org/wiki/](http://en.wikipedia.org/wiki/File:H%C3%A9l%C3%A8neSmith_martien01.jpg)

[File:H%C3%A9l%C3%A8neSmith_martien01.jpg](http://en.wikipedia.org/wiki/File:H%C3%A9l%C3%A8neSmith_martien01.jpg)

